

Masarykova univerzita
Právnická fakulta

Příklad č.4
Sponzorská smlouva

Zpracoval: Jan Plšek

Seminární skupina: 17

Datum odevzdání: 10. 05. 2007

Příklad č.: 4

Sponzorování skautingu

Skutek

Maloobchodník s jízdními koly, jejich prodejce, *Jan Novotný*, uzavřel písemnou sponzorskou smlouvu se 30. skautským střediskem, které je právnickou osobou a organizační jednotkou skautského hnutí.

Sponzor ve smlouvě přislíbil zdarma předat sponzorovanému pět trekových kol. Byl si vědom toho, že sponzorovaný je bude využívat v přírodě při plnění svého výchovného poslání. Měl je předat za čtrnáct dnů v klubovně sponzorovaného, ještě před počátkem letního tábora.

Sponzor si ve smlouvě vymínil, že sponzorovaný souhlasí se zveřejněním sponzora. Mělo se tak stát uvedením sponzorovy grafické ochranné známky na plastové tabulce, umístěné pod sedlem každého jízdniho kola. Kromě sponzorovy grafické ochranné známky měla tabulka obsahovat též slovo „sponzorováno“, napsané tak, aby bylo zřejmé, kdo kolo sponzoroval. Příslušný počet tabulek i s nápisy přislíbil sponzor dodat společně s koly. Tak se také stalo.

Revizor sponzorovaného, který podle stanov patří mezi spolkové orgány a který je civilním povoláním účetním, upozornil vůdce sponzorovaného, který je jeho statutárním orgánem a který sponzorskou smlouvu za sponzorovaného podepsal, že právní povaha této smlouvy nemusí být jasná a že to může mít jistý daňový vliv.

Navíc se, jak z udělání, stalo to, že jeden člen, který záhy poté naštěstí sám ukončil své členství, se na veřejnosti dosti nevybíravě a hrubě vyjádřil o tom, že sponzor, podle něj známý neplatič, kterému se prý každý raději vyhne, jim kola poskytl jen proto, že se chtěl zbavit špatně prodejných zásob starých výrobků, které jsou navíc vadné, a proto musely být sponzorováním opraveny na jeho náklady, které nebyly zrovna zanedbatelné. Kola vskutku měla určité závady.

Sponzor, který se o tom záhy dozvěděl, na to obratem, poněkud roztrpčen, řekl, že když tak, ať kola vrátí. Že je sice pravdou, že s koly měl problémy, ale přesto si myslel, že mohou být užitečná.

Sponzorovaný se od slov svého tehdejšího člena veřejně distancoval a sponzorovi se za ně omluvil v dopisu, který mu zaslal. Sponzor omluvu přijal a od vrácení kol ustoupil. Věc byla urovnána.

Nicméně onen revizor, již zmíněným povoláním účetní, stále trvá na svých pochybnostech o sponzorské smlouvě, o jejím zaúčtování a o daňových důsledcích. Poukazuje na případ, o kterém slyšel, kdy sponzorovaný klub turistů prý musel zaplatit daň z příjmů za to, co obdržel od sponzora.

PŘÁVNÍ ROZBOR A NÁVRH ŘEŠENÍ

(1) Uplatněte přirozený, věcný a bezpředsudečný, pohled na skutek, který se stal, podle Vašeho nejlepšího vědomí a svědomí. Odpovědně a svobodně projevte Váš cit pro dobro a spravedlnost (právní cit). Odpovídá takovýto postup přirozenému smyslu státních zákonů?

Pokud je zde stát pro lidi a nikoli lidé pro stát, pokud má být právo právem, pak státní zákony nelze vydávat, vykládat a aplikovat jinak než v souladu s nejlepším vědomím a svědomím, s citem pro dobro a spravedlnost. Jejich smyslem nemůže být nic jiného než poskytnutí opory pro takový pohled na věc. Vždyť z této pozice měly vzniknout, jedině takové pohnutky jim propůjčují v demokratickém právním státě legitimitu. Jestliže je v praxi obtížné tohoto ideálního stavu dosáhnout, neznamená to ještě, že bychom o to neměli usilovat.

Ze kterých světových přirozených zákonitostí bychom měli vycházet a měli je v této životní situaci aplikovat?

neminem laedere

suum quique tribuere, každému co jeho jest, za stejných podmínek všem stejně
lidé se rodí svobodní a rovní v důstojnosti a právech (autonomie vůle, metoda rovnosti)
pacta sunt servanda, ochrana bona fides - presumpce poctivosti, respektování konsensu
ochrana jednání v souladu s dobrými mravy, dar zavazuje

(2) Kterých psaných nebo nepsaných pozitivně právních principů, jež ovládají právní stát, se případ týká?

Státní moc jen secundum et intra legem (čl.2/3 Ústavy, čl.2/2 LZPS) - tato zásada se v našem případě bezprostředně týká daňových otázek. Jejím protipólem je **zásada vše je dovoleno, co není výslovně zakázáno** (čl.2/4 Ústavy, čl.2/3 LZPS) - prolíná soukromým právem jako takovým, jedná se o zaručení maximálně možné svobody individua vůči státní moci. V našem případě subjekty vytváří svůj právním vztah operativně, vhodnými prostředky, které nemusí mít výslovnou oporu v zákoně (např. omluvný dopis). Jejím dílčím projevem je **zásada dispozitivnosti soukromoprávní úpravy** (§ 2/3 ObčZ). Zde se konkrétně projeví zejména v možnosti sjednat innominátní smlouvu.

V jednání subjektů se projevuje **zásada autonomie vůle**. Strany zde vychází z předpokladu rovnosti svého postavení a zcela svobodně činí právní úkony, volí adresáta, obsah i formu svých právních úkonů. Výsledkem jistý konsensus, jednání ve shodě. Rušivým dojmem zde nakonec působí spíše právě stát, jako hrozba komplikací ohledně daně příjmu.

Jistě se zde také odráží **zásada ekvity** a v jejím rámci **zákaz výkonu práv v rozporu s dobrými mravy a zákaz zneužití subjektivních práv**. Zde se projeví například jako možnost požadovat zpět dar podle § 630 ObčZ, ochrana osobnosti v případě urážlivého vyjádření. Odráží se také v pochybnostech zda byl sponzorův dar opravdu nezištným skutkem. Obě strany zde ve svých krocích intuitivně respektují, že není možné jednat na úkor druhého a požadovat více, než by bylo spravedlivé, **neminem laedere**.

V neposlední řadě se zde projevuje **zásada jistoty** soukromoprávního obratu - a to jako ochrana dobré víry (**bona fides**), zde například jako presumpce poctivosti, kdy je na místě vycházet z toho, že sponzor chtěl svým darem prospět, nikoli uškodit. Z narušení této zásady snad mohlo také pramenit hrubé vyjádření bývalého člena, který se domníval, že by nemělo být třeba provádět opravy, aby mohla kola jezdit. Jeho rozhořčení však patrně nebylo na

místě, protože i vadný dar je spravedlivý dar, pokud jej obdarovaný přijme a přinese mu nějaký užitek. Můžeme zde vysledovat i projevy **ochrany práv třetích osob**, v úvahách o povinnosti zveřejnit sponzora v případě nadací. Můžeme také uvažovat o případných právních důsledcích toho, kdyby vadná kola způsobila úraz jejich uživatelům - táborníkům, tedy třetím osobám.

Také nebude od věci zmínit zásadu **pacta sunt servanda**, která bývá řazena pod zásadu právní jistoty. Lidsky samozřejmý předpoklad, že uzavřené smlouvy jsou plněny tak jak byly sjednány - zamýšleny, nikoli ke škodě jedné ze stran nebo ke škodě třetích osob. Z povinnosti dostát smlouvě ostatně obdarovanému plyne i povinnost kola zprovoznit, aby mohl být splněn účel sponzorského daru. K otázce obcházení zákona, resp. platnosti sponzorské smlouvy - zásada **in dubio pro mitius**.

Ještě mne napadá, že obě strany (zejména pomlouvačný skaut) v podstatě porušily zásadu **nemo iudex in causa sua**. Raději ovšem tak, než se s každou maličkostí obracet na soud.

(3) Došlo k dotčení nebo střetu některých českých ústavních práv? Pokud ano, jakých a čím?

Pokud se bavíme ústavních právech jako o úpravě vztahu jedince a státu, patrně se zde střetne **ochrana vlastnických práv** (čl.11 LZPS) a **omezení vlastnického práva** ze strany státu vybíráním daní z příjmu (čl.11 odst. 5 LZPS). Tento střet je však předvídaný a plyne ze samotné povahy moderního právního státu, který bez daní nemůže fungovat.

Pokud se bavíme o střetu ústavních práv mezi soukromými osobami, připouštíme tím horizontální působení těchto práv - tedy budiž.

Nacházím zde střet mezi ochranou soukromí (čl.7 LZPS), speciálně dobré pověsti, cti a jména (čl.10 LZPS) konkretizovanými jako **osobnostní práva** (§11-16 ObčZ) na jedné straně a mezi **svobodou projevu** (čl.17 LZPS). Osobnostní práva prodejce kol jsou ve střetu se svobodou projevu bývalého člena skautů, který jej pomluvil.

Kdyby se sponzorovaný neomluvil, a sponzor by chtěl kola zpět, lze snad uvažovat o střetu principu **ochrany vlastnictví** (čl.11/1 LZPS) a **ochranou lidské důstojnosti** (čl.10 LZPS).

Mají tato práva též právnické osoby?

V platné úpravě základních práv a svobod jejich výslovné a obecné přiznání právnickým osobám chybí. Nicméně zákon o ústavním soudu umožnil, aby ústavní stížnost podávaly i právnické osoby (§72/1 ZUS). Obecně má právnická osoba jen taková ústavně zaručená práva, jejichž povaha to připouští. Bezsporu to bude právo vlastnit majetek a ochrana vlastnického práva (výslovně "všech vlastníků" čl.11/1 LZPS). Z osobnostních práv občanský zákoník konkretizuje pouze právo na ochranu názvu a dobré pověsti (§ 19b ObčZ).

Pokud by spolek byl zahraniční osobou, nebo českou osobou se zahraniční majetkovou účastí, mělo by to nějaký ústavněprávní význam?

Čl. 20 LZPS přiznává právo svobodně se sdružovat ve spolecích "každému", tedy neváže toto právo na státní občanství. Toto právo zahrnuje jak osobní substráty, tak i sdružení založená na majetkovém základě. Domnívám se tedy, že ústavněprávní význam by to **nemělo**.

Jiná otázka je jakým právním režimem se taková osoba má řídit. Zákon č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů je adresován pouze občanů. V úvahu by připadal snad z.č. 116/1985 o podmínkách činnosti organizací s mezinárodním prvkem.

(4) Došlo ke střetu některých lidských práv vyplývajících z mezinárodněprávního řádu? Pokud ano, jakých a čím?

Zajisté došlo ke střetu svobody projevu (sponzorovaný) a ochrany osobnosti (sponzor). Ovšem pouze v horizontální rovině působení.

svoboda projevu - čl.19 MPOPP (ovšem již odst.3 toto právo omezuje), čl.10 Evropské úmluvy (taktéž v odst. 2 omezeno ve prospěch práv druhých).

ochrana právní osobnosti - čl. 16 MPOPP

ochrana soukromí - čl. 8 Evropské úmluvy

Možnost požadovat zpět dar snad znamená určitý průlom do ochrany vlastnictví podle čl.1 Dodatkového protokolu k evropské úmluvě. Takový případ ovšem nejspíš kryje obecný zákaz zneužití práv v čl.17. Snad by se tedy dalo říci, že součástí pokojného užívání majetku, je jistá základní úcta k tomu, od něhož byl získán darem.

(5) Posuďte právní povahu sponzorské smlouvy. Jedná se o darovací smlouvu, anebo o smlouvu dílo, popř. o jinou smlouvu? Pokud o jinou, tak o jakou?

Jedná se o darování za účelem (donatio sub modo). Ryzí darování (donatio) vylučuje právě ona účelovost, která je podstatným znakem sponzorství. (o účelu hovoří daňové předpisy).

Občanský zákoník typově takovou smlouvu neupravuje, nezbývá než ji tedy zařadit do smluv innominátních podle § 51 ObčZ. Sponzorská smlouva však inklinuje buď ke smlouvě darovací (§ 628 an.) nebo ke smlouvě o dílo (§ 631 an.). Správně určit toto směřování má význam výkladu smlouvy použitím analogie (§51, §491, §853, ale i bez těchto ustanovení). Tedy zda se práva a povinnosti smluvních stran budou řídit podle darovací smlouvy, nebo smlouvy o dílo. Smlouva o dílo přichází v úvahu, pokud se sponzorovaný zavazuje poskytnout sponzorovi nějaké protiplnění. Pokud zde protiplnění není, lze analogicky použít ustanovení ObčZ o darovací smlouvě.

V našem případě by se o protiplnění jednalo, pokud by se umístění tabulky považovalo za reklamu. Zde se však jedná spíše o propagaci, protože zde chybí dostatečný přesvědčovací nátlak na příjemce sdělení, který je vlastní právě reklamě, nikoli pouhé propagaci.

(6) Příčí se podstatě a smyslu daru zveřejnění dárce obdarovaným? Uvažte věc po stránce mravní a právní.

Obecně lze říct, že zveřejnění dárce se smyslu daru nepřičí. Zveřejnění dárce u běžných darů není obvyklé, avšak u sponzorských darů naopak obvyklé je. Dokonce v případě nadací má nadace povinnost dárce zveřejnit (transparentnost, ochrana III. osob).

Po stránce morální není vhodné paušalizovat. Lze si představit případy, kdy zveřejnění dárce bude sloužit dárce ke cti, lze si ale také představit možnost, že by dárce spíše uvítal, kdyby zůstal utajen, nebo také případy, kdy zveřejnění váženého dárce prospěje spíše obdarovanému tím, že spojí se svou osobou jméno jiné vážené osoby jako svého podporovatele.

(7) Posuďte, zda lze zveřejnit sponzorství určité osoby i bez jejího souhlasu.

U osob fyzických by se jednalo o zásah do osobnostních práv (čl.10 LZPS, § 11 ObčZ).

U právnických osob přichází v úvahu ochrana názvu a dobré pověsti (§ 19b ObčZ)

(8) Uvažte, jak se vyhnout možnému právnímu nebezpečí, že sponzorská smlouva, podle níž má sponzorovaný na darovaných kolech zveřejnit sponzorovu ochrannou známku, bude posuzována jako obcházení zákona s tím, že nejde o dar a o jeho přijetí, nýbrž o zastřené zhotovení díla za úplatu.

Je zde možnost podmínit dar rozvazovací podmínkou (rezolutivní) podle § 36/2 ObčZ. Touto podmínkou by bylo umístění příslušných tabulek na kola.

Jinou možností by bylo ponechat umístění cedulek na vůli obdarovaného (přátelská úsluha).

(9) Pro případ, že by vztah mezi sponzorem a sponzorovaným nebyl urovnán, mohl by sponzor žádat vrácení kol?

Analogicky by se dalo využít ustanovení darovací smlouvy o vrácení daru §630 ObčZ.

Jak řešit, že sponzorovaný kola na své náklady skutečně opravil?

Logika věci říká, že obdarovaný by mohl požadovat zpět to, oč dar zhodnotil. O které ustanovení ObčZ však tento závěr opřít?

Nelze uvažovat o bezdůvodném obohacení, protože vlastnictví k daru zaniká obdarovanému dojitím vůle dárce s účinky ex nunc - tedy v době, kdy obdarovaný dar zhodnocoval, byl jeho právoplatným vlastníkem. Snad lze na věc pohlížet tak, že obdarovaný byl v postavení oprávněného držitele a opřít nárok o § 130/3 ObčZ. Z logiky věci by vyplynulo také postavení neoprávněného držitele (§131/2 ObčZ) po dojití projevu vůle dárce podle § 630 ObčZ a tím pádem i omezení nároku na úhradu oprav, které by byly provedeny až poté.

Mohl by si sponzorovaný jedno kolo nechat, i kdyby zbylá kola vrátil, jestliže cena jednoho kola přibližně odpovídala nákladům na opravy kol, které vynaložil?

Ano, avšak jen jako uplatnění retenčního práva (§ 175 an.).

(10) Jaké jsou právní důsledky sponzorského daru u daně z příjmů?

Na straně dárce:

Podle z.č.586/1992 Sb. lze odečíst hodnotu zákonem kvalifikovaných darů od základu daně z příjmu (§ 15/1 fyzické osoby, § 20/8 právnické osoby).

Na straně obdarovaného:

Podle z.č.586/1992 Sb. nejsou předmětem daně z příjmů příjmy získané darováním nemovitosti nebo movité věci anebo majetkového práva. (§ 3/4 fyzické osoby, § 18/2 právnické osoby).

(11) Jaké jsou právní důsledky provedení reklamy nebo propagace u daní z příjmů?

Příjmy z reklam jsou u spolků výslovně zdaněny (§ 18/3 z.č.586/1992 Sb.).

Z hlediska sponzora by byl onen výdaj posuzován jako provozní režie.

(12) Napadají Vás ještě nějaké jiné právní otázky, které by mohly být s případem spojeny? Jaké? Pokud ano, pokuste se je právně zodpovědět.

Sponzor v postavení dárce měl povinnost upozornit na vady kol (§629 ObčZ). Jestliže tak učinil, přijímal obdarovaný dar srozuměn s těmito vadami, jestliže tak sponzor neučinil, měl obdarovaný možnost kola vrátit (§629). Tak či onak, obdarovaný neměl právo (ústí svého člena) vyjadřovat nespokojenost ohledně vad. Tím, že si dar ponechal, resp. nevrátil, dal najevo, že dar má pro něj určitou hodnotu i přes jisté vady. Sponzor jednal naprosto správně, když obdarovaného vyzval ať si nechá výhrady pro sebe nebo ať kola vrátí.

(13) Jaké je mravní poučení z tohoto případu?

Použijí lakonické vyjádření.

- 1) Darovanému koni na zuby nehleď.
- 2) Dar zavazuje

(14) Je mravní poučení z případu též právním poučením?

- 1) 629 OZ připouští abychom darovanému koni zuby prohlédli a případně jej vrátili.
- 2) Dar podle práva zásadně nezavazuje k majetkovému protiplnění, ovšem obvykle tím spíše zavazuje k plnění hodnot nemajetkových, čímž se rozumí alespoň jistý vděk. Ostatně i zákon sám toto chápání odráží právě v možnosti požadovat dar zpět podle § 630. Nikdo, kdo přijímá dar, si nemůže myslet, že je to jen tak. Vždy je tu nějaký důvod - splněný dluh nebo závazek do budoucna - ať už si to dárce a obdarovaný v tu chvíli uvědomují nebo si pozadí daru v plném rozsahu uvědomí až později, když dojde k narušení založeného vztahu.

(15) Nalezli jste spravedlnost?

Zásadní, avšak obtížná otázka. Snad by bylo snažší rozpoznat nespravedlnost. Pojetí spravedlnosti je mnoho. Obecně se snad dá říct, že pokud skutečně chceme, tak zákony mohou pomoci spravedlnost nalézt a prosadit. Nebo alespoň to, co za spravedlnost považujeme. Horší, pokud zde taková vůle není, pak nekvalitní zákony nejspíš napáchají víc škody než užitku. Dobré zákony by neměly být snad ani moc vidět, měly by však vždy přispěchat na pomoc, když se v realitě nějaká ta nespravedlnost přihodí nebo když nastanou pochyby.

Konkrétní připomínky:

V ustanoveních o závazcích z darovací smlouvy mi při použití § 630 chybí výslovná úprava nároku na to, oč byl dar zhodnocen činností obdarovaného.

Pokud by se měla sponzorská smlouva posuzovat jako smlouva o dílo, připadá mi spravedlivé přihlédnout k tomu, zda protiplnění svou hodnotou alespoň přibližně odpovídá hodnotě sponzorského daru. Pokud by zde byl výrazný nepoměr mezi hodnotou sponzorského daru a hodnotou požadovaného protiplnění, nevidím důvod, proč by na to mělo být pohlíženo jako na smlouvu o dílo. Smyslem smlouvy o dílo je přece něco zcela jiného, než přeplácet protislužbu. Naopak, mnohdy právě ten, kdo dílo provádí, má problém vymoci od objednatele alespoň část hodnoty své práce. Maximálně získá ekvivalent, jen velmi vzácně něco navíc.

Je také otázka, zda u innominátních smluv lze z analogie dovozovat práva a povinnosti, které nebyly ve smlouvě výslovně sjednány. Mělo by se přeci přihlížet k vůli stran (§ 35 ObčZ), k tomu, co strany od smlouvy očekávaly a ne k tomu, co lze dovodit z jiných smluvních typů. Je pochopitelné, že soud při zákazu denegatio iustitiae nemůže jinak, ovšem kde je potom spravedlnost pokud bude mít smlouva důsledky, které jedna ze stran nechtěla, resp. ani by takovou smlouvu neuzavřela, kdyby věděla k čemu to povede? Nedokáží ovšem nyní posoudit praktické dopady této úvahy.

Zvláštní literatura:

Deverová/Pajas/Petrlíková/Sekanina/Sekaninová/Strunová, Průvodce neziskovým právem. Praha: Infor. centr. nadací a jiných nezisk. organ. 1996/I - II. *Magurová*, Sponzorství, dárcovství alebo reklama? Právní obzor, 1999, č. 1, s. 40 – 54. *Telec*, Spolkové právo. Praha: C. H. Beck 1998. *Zoufalý/Munková et al.*, Velká kniha smluvních vzorů. 3., přepr. vyd. Praha: C. H. Beck 2001.